

en udmærket bog og ikke et mesterværk, som bør placeres blandt Renoirs hovedværker.

Til trods for disse indvendinger skal romanen hermed anbefales til vederkvælgelse for alle Renoir-entusiaster, mens vi venter på den film („C'est la révolution!“), han nu skulle være i gang med. Samtidig foreslås bogen til vore forlæggere som en oversættelsesmulighed.

Frederik G. Jungersen.

Filminstruktører på bånd

„Wie sie filmen“. Fünfzehn Gespräche mit Regisseuren der Gegenwart. Herausgegeben und eingeleitet von Ulrich Gregor. Gütersloh, Sigbert Mohn Verlag, 1966.

Det er efterhånden kommet på mode at udgive værkstedssamtaler med udøvende kunstnere i bogform. Det startede med den amerikanske samling „Writers at Work“, som herhjemme er blevet fulgt op af *Hanne Marie Svendsens* „Romanens veje“ og *Jette Kromanns* „Digtere på bånd“, og nu har man udvidet initiativet til også at gælde filminstruktører.

For nylig udkom på tysk bogen „Wie sie filmen“, redigeret af filmhistorikeren *Ulrich Gregor*, indeholdende 15 interviews med forskellige instruktører, og i dette forår er en lignende samling annonceret til udgivelse på engelsk (*Andrew Sarris*: „Interviews With Film Directors“).

Selv om interview-formen umiddelbart forekommer at have et aktualitetspræg, som mere berettiger til udgivelse i tidsskrifter, kan den også i bogform have en blivende værdi alene derved, at et interview med kunstneren selv oftest er langt mere spændende og givende end en udenforståendes dybsindige fortolkninger (jvf. *Susan Sontags* nyudkomne bog „Against Interpretation“, der angriber den megen overfortolkning, som i dag flourer inden for litteratur-, teater- og filmkritikken).

En sådan interviewsamling er imidlertid noget af en problematisk opgave, succes'en er afhængig af en række forskellige faktorer: er intervieweren i stand til at dreje spørgsmål og svar ind i en bestemt bane og samle trådene til et hele, er kunstneren selv i stand til at beskrive sit skabende arbejde med ord, kan man rent praktisk samle et repræsentativt udvalg – i dette tilfælde af filminstruktører – når samme folkefærd er uhyre vanskeligt at få i tale, og en del overhovedet afslår at lade sig interviewe. „Wie sie filmen“ er da også mærket af disse vanskeligheder. Man kunne godt have tænkt sig et bedre udvalg, og det udbytte, man får af de enkelte interviews, er ret svingende. Det er således ret begrænset i tilfældene *John*

Huston, Fellini, Antonioni, Bergman, Buñuel, Lindsay Anderson, Grigori Kosinzev og Susumu Hani, der alle udtrykker sig på en ret traditionel vis. En hel del mere får man ud af samtalerne med *Wolfgang Staudte, Francesco Rosi, Jerzy Kawalerowicz, Alain Resnais, Konrad Wolf* og *Richard Leacock* (sidstnævnte falder i sin egenskab af dokumentarfilminstruktør lidt uden for de øvrige).

Det betydeligste afsnit i bogen er dog uden tvivl et 50 sider langt, udbytterigt interview med *François Truffaut*, der øjensynlig af egne erfaringer fra sin tid på „Cahiers du Cinéma“ har forståelsen af, hvad intervieweren ønsker at få frem og formår at skelne væsentligt fra uvæsentligt (så meget mere vigtigt er dette interview som kildemateriale, som der endnu ikke er skrevet bøger om Truffaut og hans produktion).

Som titlen „Wie sie filmen“ siger det, er bogen koncentreret om at vise, *hvordan* disse instruktører arbejder. Ved hjælp af et ret fast spørgeskema, som naturligvis retter sig noget efter den pågældende instruktør, forsøger man at kortlægge, hvordan en film opstår i alle de enkelte faser: hvordan opstår ideen, hvordan og af hvem bliver drejebogen udarbejdet, levenes der rum for improvisationer, hvordan er samarbejdet med teknikere og skuespillere, hvilken rolle spiller musikken og montagen osv.

For nogle instruktørers vedkommende kommer den første idé til deres film i form af måske et billede eller en kort scene, som ikke nødvendigvis behøver at findes i den færdige film, men som blot udløser de videre ideer (Truffaut, Bergman). Nogle, som f. eks. Fellini, ser filmen som en måde at finde sig selv på, som en rejse mod et ukendt mål. De fleste lægger imidlertid ikke skjul på, at ideen som regel ikke opstår hos dem selv (Resnais: „90 % af alle instruktører arbejder efter andres drejebøger og ikke efter egne ideer“).

En særlig interessant fase i filmens forarbejde synes at være samarbejdet mellem instruktøren og drejebogsforfatteren. Så at sige alle fremhæver her diskussionens frugtbare betydning for det endelige resultat. I spørgsmålet om, hvem der er en films egentlige skaber, hersker der en del uenighed. Der findes film, som man helt kan identificere med deres instruktør (Bergman og Fellini), andre betragter nærmest filmen som et teamwork, hvor én person dog samler trådene (Staudte), atter andre interesserer sig slet ikke for dette spørgsmål, idet de mener, at det jo er det færdige resultat, som må tælle (Resnais).

Endnu større uenighed eksisterer der i

spørgsmålet om forholdet mellem instruktør og skuespiller. Alternativet synes at være enten at betragte skuespilleren som en intelligent medarbejder (Truffaut, Kosinzev, Wolf) eller som slet og ret materiale (Fellini, der ikke lader nogen skuespiller læse drejebogen på forhånd, Staudte og Antonioni: „En eneste person sammensmelter de forskellige elementer, en film er sammensat af, og er i stand til at forudse resultatet af denne sammensmeltning: instruktøren. Skuespilleren er et af disse elementer, ofte ikke engang det vigtigste“). Disse forskellige holdninger afspejler sig også i forholdet til musikken og montagen. Nogle opfatter musikken som et forræderisk element mod billedet (Buñuel, Antonioni), hvorimod andre tillægger den stor rytisk og emotionel betydning (Truffaut: „Uden musik ville der for mig mangle noget i en film“). For nogle er montagen på forhånd nøje planlagt (Staudte, Buñuel, og Fellini: „Mine film opstår ikke i klipperummet, men i kameraet“), andre bruger lang tid på den endelige montage og ændrer derved mange detaljer i filmen (Truffaut, Kosinzev).

Det er, med undtagelse af Truffaut-interviewet, ikke det indtryk, man får af den enkelte instruktør, som interesserer ved gennemlæsningen af bogen, men snarere det faktum, at man her for en gangs skyld får lejlighed til at sammenligne, hvor forskelligt de enkelte instruktører ser på den arbejdsproces, som hedder at skabe en film. I så henseende er „Wie sie filmen“ et ret enestående dokument.

Karen Jones.

Hun kan også skrive

Asta Nielsen: „Den tiende muse“, Gyldendal 1966.

I efteråret 1966 vendte Asta Nielsen tilbage til os. Hun blev 85 i september, museet viste den hidtil mest komplette Asta Nielsen-serie i løbet af efteråret, man optog en film om og med hende, og hendes memoirer blev genudsendt i en udgave, hvor der i forhold til førsteudgaven fra 1945-46 var tilføjet et kapitel om hendes møde med *Hilser*.

Det er ofte med en flov fornemmelse, at man læser skuespillererindringer. De er hyppigt trivielle selvoptagede beretninger bygget over læsten „berømte mennesker, der har mødt mig“. Men hverken som skuespillerinde eller som memoireforfatter ligner Asta Nielsen andre, og det er de samme kvaliteter, man beundrer hos hende som skuespillerinde og skribent. Hun skriver med fin balance mellem alvor og humor. Hun kan være medfølelse, men aldrig sentimental. Og selvom hun ikke lægger skjul på, at hun er blevet feteret, så skildrer hun alle gunstbevisningerne uimponeret, og man mærker, at al den megen virak inderst inde aldrig har haft så stor betydning for hende. Bogen viser først og fremmest, at hun har taget sit arbejde alvorligt, og hun har holdt alt det ude, som hun med rette har ment ikke vedkom andre. „Den tiende muse“ er med til at uddybe billedet af vor største filmskuespillerinde, og det er godt, at den nu atter er tilgængelig.

Ib Monty.

FILMINDEX LXXXIII OLE ROOS - AF LUISE ROOS

- I KØ FORAN LIVET. Prod.: Minerva-Film for Bikuben i samarb. med Arbejdsmarkedskommissionen, 1958. M. og I.: Theodor Christensen. Ass.: Ole Roos. F.: Jørgen Juul Sørensen. Mu.: Børge Roger-Henrichsen. Speaker: Kjeld Jacobsen.
- OVER ALLE GRÆNSER. Prod.: Svend Aage Lorentz, 1958. M. og I.: Svend Aage Lorentz. Ass.: Yelva Bendtsen, Yrsa Lorentz og Ole Roos. F.: Henning Bendtsen. Mu.: Børge Roger-Henrichsen. Medv.: Helle Virkner, Holger Juul Hansen, Tove Maës, John Wittig, Ebba Amfeldt, Louis Miehé-Renard, Jakob Nielsen, Annelise Demuth, Børge Møller Grimstrup, Thorkild Demuth, Michael Glynn, Carl Johan Hviid m. fl. Pr. 7.3. 1958. Scala, Bella, Triangel, Merry, Colosseum, Rialto.
- BARE EN PIGE. Prod.: Minerva-Film for Dansk Kvindesamfund, 1959. I. og M.: Theodor Christensen. Ass.: Ole Roos. F.: Rolf Rønne. Speaker: Kjeld Jacobsen.
- PANIK I PARADIS. Prod.: Hagen Hasselbalch, 1960. I.: Hagen Hasselbalch. Ass.: Ole Roos. M.: Tørk Haxthausen, Hagen Hasselbalch og Børge Høst. F.: Hagen Hasselbalch. Mu.: Erik Fiehn. Medv.: Alf Kjellin, Katarina Hellberg, Mogens Brandt, Dirch Passer, William Brühl, Helge

- Kjærulff-Schmidt, Kirsten Olsen, Vivi Ancher, Olaf Ussing, Poul Møller, Ego Brønnum-Jacobsen, Erik Fiehn, Johannes Allen, Tæx Ilden, Finn Methling, Peter Kitter, Henrik Antonsen. Pr. 18.10.1960. Dagmar.
- A CITY CALLED COPENHAGEN. Prod.: Statens Filmcentral for Ministeriernes Filmudvalg, Kbh.s Kommune og Kbh.s Havnevesen, Minerva-Film, 1960. I.: Jørgen Roos. Ass.: Roger Maridia og Ole Roos. M.: Jørgen Roos og Roger Maridia. F.: Jørgen Roos. Mu.: Arkiv. Speaker: Osvald Helmuht.
- DANISH DESIGN. Prod.: Statens Filmcentral for Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk og Dansk Kulturfilm, Minerva-Film, 1960. I. og M.: Jørgen Roos. Ass.: Jette Kehlet og Ole Roos. F.: Henning Kristiansen. Mu.: Max Brühl. Speaker: Herbert Gottesmann.
- ENDEN PÅ LEGEN. Prod.: Statens Filmcentral for Dansk Kulturfilm, Laterna Film, 1960. I. og M.: Theodor Christensen. F.: Rolf Rønne. Klip: Ole Roos. Speaker: Henning Skaarup, Gunnar Hansen, Niels-Christiansen.
- VEJEN TIL SARTANO. Prod.: Statens Filmcentral for Mellemløkeligt Samvirke, Bikuben, Undervisningsministeriet og UNESCO, Laterna Film,